

۱- تعریف رشته و مقطع تحصیلی

پرستاری رشته ای مستقن و شاخه ای از علوم پزشکی است که دانش آموختگان آن به عنوان عضوی از تیم سلامت در عرصه های مختلف مربوطه به ارائه خدمات بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره ای، پیشگیری، مدیریتی و حمایتی، مراقبت های درمانی و توانبخشی می پردازند. دوره کارشناسی پیوسته پرستاری اولین مقطع تحصیلی رشته پرستاری است که برنامه آن براساس ضوابط علمی و ارزش های اسلامی تهیه و تدوین شده است. آموزش پرستاری در سطح کارشناسی زمینه ساز تربیت پرستار حرفه ای است که به عنوان یک پرستار عمومی بتواند بررسی و شناخت وضعیت سلامت، ارائه خدمات و هماهنگی مراقبت ها را در عرصه های مختلف به فرد، خانواده و جامعه عهده دار شود.

۲- تاریخچه رشته و پیشرفت های جدید

پرستاری از مددجویان در فطرت و نهاد هر انسانی وجود دارد. رهبران الهی نیز همواره به عنوان الگو به امر پرستاری به عنوان کار نیک مبادرت می ورزیدند، در همین راستا است که پیامبر اکرم (ص) یک شبانه روز پرستاری از بیمار را محسوس شدن با حضرت ابراهیم (ع) در روز قیامت می داند.^۱

پرستاری علمی در ایران در سال ۱۲۹۴ با گشایش اولین آموزشگاه پرستاری در شهر ارومیه^۲ توسط مبلغین مذهبی آغاز گردید. در سال ۱۲۹۵ آموزشگاه دیگری در تبریز^۱ با پذیرش داوطلبان دارای مدرک سوم متوسطه و به صورت دوره سه ساله به تربیت پرستار مبادرت نمود. در سال های ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۸ به ترتیب آموزشگاه های^۳ پرستاری شرکت نفت آبادان^۱ (۱۳۲۰)، هلال احمر و همدان^۱ (۱۳۲۷)، تهران^۱ (۱۳۲۸)، نمازی شیراز^۳ (۱۳۳۳) و جرجانی مشهد^۳ (۱۳۳۸) تأسیس شدند. از شرایط پذیرش برخی از آموزشگاه ها داشتن مدرک دیپلم کامل متوسطه بود.

در سال ۱۳۳۷ طبق اساسنامه آموزشگاه های پرستاری مصوب شورای عالی فرهنگ، مقرر گردید پذیرش داوطلبان کلیه آموزشگاه ها با مدرک دیپلم متوسطه، دوره تحصیل سه سال و ارزش آن معادل لیسانس پرستاری محسوب گردد. برنامه تحصیلی مدارس عالی پرستاری با رعایت معیارهای شورای بین المللی پرستاران و سازمان بهداشت جهانی تنظیم و به تصویب شورای عالی فرهنگ رسید. در این برنامه علاوه بر دروس اختصاصی و فنی، دروس علوم رفتاری و اجتماعی نیز گنجانده شد.^۲

در سال ۱۳۴۴ اولین دوره آموزش چهارساله پرستاری با تأسیس انستیتو عالی پرستاری فیروزگر^۳ آغاز گردید. به دنبال آن فارغ التحصیلان سایر آموزشگاه ها به منظور کسب مدرک لیسانس، دوره تکمیلی لیسانس را طی نمودند. به طوری که در سال ۱۳۵۴ با تصویب دوره لیسانس پرستاری در وزارت علوم کلیه مراکز آموزش عالی پرستاری موظف به ارائه دوره چهارساله با برنامه متمرکز گردیدند.

در سال ۱۳۵۹ با تشکیل شاخه پرستاری ستاد انقلاب فرهنگی برنامه ریزی متمرکز پرستاری توسط این شاخه با استفاده از نظرات صاحب نظران پرستاری صورت گرفت. با تشکیل وزارت بهداشت و درمان آموزش پزشکی، در سال ۱۳۶۵ و ایجاد دانشکده های پرستاری و مامایی، کیفیت آموزش پرستاری توسعه فراوان یافت. به گونه ای که از

^۱ نوغانی، فاطمه و خوشنویس، محمد علی. (۱۳۷۸). تاریخ تحولات و اخلاق پرستاری. انتشارات انجمن قلم ایران، چاپ اول.

^۲ حسینی، میرمحمد. (۱۳۷۸). تاریخ تحولات و اخلاق پرستاری. انتشارات بشری، چاپ اول.

^۳ ا. شفیق و ریاحی، آدر. (۱۳۵۰). تاریخ پرستاری. انتشارات هلال احمر (شیر و حورشید سابق).

سال ۱۳۶۵ آموزش پرستاری در جهت فلسفه جامعه گرا، جامعه نگر و جامع نگر گام های موثری برداشته است. در سال ۱۳۷۳ برنامه کارشناسی رشته پرستاری در راستای آموزشی جامعه نگر تدوین و در سال ۱۳۷۴ برنامه به تصویب شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی رسید. پس از تشکیل شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی این برنامه تحت نظارت کامل وزارت متبوع قرار گرفت.

۳- فلسفه (Philosophy): ارزش ها و باورها

ما اعتقاد داریم:

- پرستاری جزء لاینفک تیم سلامتی است. فرهنگ اسلامی، معنویت و رعایت اصول اخلاقی در همه ابعاد مورد تأکید ما است و باید ضمن تأمین نیاز های فراگیرندگان، زمینه رشد معنویت در آنها فراهم گردد.
- انسان خلیفه و جانشین خداوند در زمین است. او دارای جسم، روح، هوش و اختیار است و می تواند در تصمیم گیری های مربوط به تأمین نیاز های سلامتی خود مشارکت نماید. لذا حق حیات، سلامت و تصمیم گیری برای او محفوظ است.
- انسان به دلیل نیروی تفکر و تعقل، موجودی توانمند است. عدالتخواهی و یادگیری مستمر برای زندگی اجتماعی مطلوب از ویژگی های اوست.
- هر فرد کلیتی واحد است که به عنوان عضوی از جامعه دارای حقوق و مسئولیت های خاصی می باشد.
- هر فرد با محیط خود تعامل دارد که این محیط آمیزه ای از عوامل اجتماعی، فرهنگی است که زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می دهد. این محیط زمینه رشد و تعالی فرد، ظهور نیاز های سلامتی و نیاز به مراقبت های پرستاری را فراهم می سازد.
- سلامت حالتی پویا و متأثر از عوامل درونی و بیرونی است. سلامت گویای ویژگی ها و رفتار های فرد است و محصول تعاملات فردی، گروهی و محیطی می باشد.
- پرستاران وظیفه تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت افراد جامعه را بر عهده دارند و این مهم با تکیه بر دانش روز و توجه به نیاز های جامعه و شرایط جغرافیایی، اقلیمی قابل دستیابی است. کاربرد علم و هنر پرستاری در گروه کسب مهارت های شناختی، عاطفی و روانی حرکتی است که از طریق آموزش کاربرد علوم مختلف (روانشناسی، جامعه شناسی، فیزیک) میسر می گردد.
- آموزش فرآیندی دو جانبه است که بر تعامل یاددهنده و یادگیرنده در جهت دستیابی به اهداف آموزش استوار است.
- آموزش پرستاری باید در جهت رشد فردی و آماده سازی دانشجویان برای یادگیری مادام العمر و تکامل حرفه ای ارائه شود.
- آموزش پرستاری با تأکید بر ارتقای توانایی کاربرد تفکر انتقادی در مشکل گشایی و تصمیم گیری استوار است.
- تأکید بر شرایط اقلیمی و زلزله خیز بودن کشور از موارد ضروری آموزش پرستاری است.
- تأکید بر ارزش های اخلاقی، معنوی، حرفه ای و قانونی از اجزاء ضروری آموزش پرستاری به شمار می آید.
- روش آموزش باید متنوع بوده و بر اساس نیاز ها، توانائی ها و تجربیات قبلی فراگیرندگان باشد و با در نظر گرفتن استاندارد های منی، منطقه ای و بین تمثلی بر اساس تجربیات گذشته، نیاز های حال و آینده ارائه شود.

- کاربرد فرآیند پرستاری از اصول ارائه خدمات پرستاری است. و تأکید بر آن در برنامه آموزشی از ضروریات است.
- ارائه خدمات پرستاری جامعه نگر، مقرون به صرفه و اثر بخش است.
- خدمات پرستاری در مشارکت با تیم سلامت در بهبود کیفیت زندگی مددجویان موثر است.
- بهبود خدمات پرستاری در عرصه مبتنی بر به کارگیری نتایج تحقیقات است. لذا توجه به تحقیقات در آموزش دانشجویان ضروری است.
- مشارکت در ارزشیابی و ارتقاء استاندارد های حرفه ای از وظایف پرستاران است.

۴- رسالت (Mission)

رسالت آموزش پرستاری در مقطع کارشناسی تربیت نیروی انسانی آگاه، متعهد، خیره و کار آمدی است، که با کسب توانائی های حرفه ای و بهره مندی از دانش روز خدمات مورد نیاز بهداشتی، مراقبتی و توانبخشی مقرون به صرفه را؛ در بالاترین سطح استاندارد جهت تامین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت جامعه بتواند ارائه دهد. این مهم از طریق آموزش، پژوهش و توسعه دانش پرستاری میسر می باشد.

۵- دورنما (Vision)

براساس این برنامه آموزشی در ده سال آینده همگام با دنیای در حال تغییر فراگیرندگان این رشته طبق استانداردهای منطقه ای جهانی آموزش خواهند دید؛ دانش آموختگان این رشته جایگاه خود را در عرصه های مختلف ارائه خدمات در کلیه سطوح پیشگیری مشخص و تثبیت خواهند نمود؛ در سطح ملی پست ها را اشغال نموده؛ خدمات اثر بخش و مقرون به صرفه در جهت اعتلای سطح سلامت جامع و بهبود کیفیت زندگی مددجویان ارائه خواهند داد؛ و در سطح منطقه ای و بین المللی مطرح خواهند بود.

۶- هدف کلی (Aims)

هدف کلی آموزش پرستاری در مقطع کارشناسی، تربیت افرادی است که قادر باشند به عنوان عضوی از تیم سلامت به ارائه خدمات مراقبتی و بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره ای، مدیریتی و حمایتی و توانبخشی جهت تامین، حفظ و ارتقاء سلامت فرد، خانواده و جامعه بپردازند.

۷- نقش های (Role definitions) دانش آموختگان رشته پرستاری در نظام سلامت

نقش های دانش آموختگان شامل: نقش مراقبتی و بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره ای، مدیریتی و حمایتی، و توانبخشی می باشد.

۸- وظایف حرفه ای دانش آموختگان (Task analysis)

وظایف حرفه ای دانش آموختگان با توجه به نقش های مراقبتی و بهداشتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره ای، مدیریتی و حمایتی، و توانبخشی عبارتند از:

وظایف مراقبتی و بهداشتی:

- طرح و برنامه ریزی مراقبت از بیماران براساس فرآیند پرستاری، و توجه به نتایج حاصل از کاربرد آن ها
- ارائه مراقبت های پرستاری در بخش های ویژه (CCU, ICU, دیالیز) و عمومی.
- همکاری با سایر اعضای تیم سلامت در سطوح مختلف پیشگیری.

وظایف آموزشی:

- آموزش نکات بهداشتی و مراقبتی به فرد، خانواده، جامعه
- طراحی برنامه آموزش به مددجو، افراد تحت سرپرستی و خانواده ها در سطوح مختلف پیشگیری متناسب با نقش ها و وظایف حرفه ای.
- اجرای برنامه آموزش به مددجو، افراد تحت سرپرستی و خانواده ها در سطوح مختلف پیشگیری.

وظایف پژوهشی:

- مشارکت و همکاری با نظام سلامت در انجام پژوهش در زمینه های مختلف مربوط به حرفه
- بررسی و شناخت نیازهای مراقبتی، آموزشی و مشاوره ای و بهداشتی فرد، خانواده و جامعه از طریق همکاری اقدامات پژوهشی
- همکاری با سایر اعضای تیم سلامت در جهت انتشار به کارگیری نتایج پژوهش

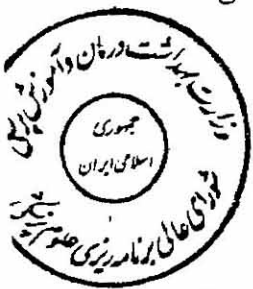
وظایف مشاوره ای:

- برقراری ارتباط حرفه ای با مددجویان، مددجویان و خانواده ها به منظور کمک به رفع مشکلات بهداشتی درمانی آن ها
- مشاوره و راهنمایی و هدایت مددجویان و خانواده ها در جهت بررسی مشکلات و رفع آن ها
- هماهنگی و برقراری ارتباط با تیم های مراقبت های اولیه بهداشتی و سایر اعضای گروه بهداشتی

وظایف مدیریتی و حمایتی:

- برنامه ریزی برای کارکنان پرستاری در عرصه های خدمات
- بررسی و شناسایی مشکلات مربوط به پرستاری
- تحلیل اطلاعات حاصل از بررسی و شناخت انجام شده و تعیین نیازها
- همکاری در تدوین و طراحی برنامه براساس فلسفه، رسالت، اهداف عرصه کار و استانداردهای مراقبتی
- همکاری در اجرای برنامه تنظیمی به منظور دستیابی به اهداف تعیین شده
- سازمان دهی در عرصه ارائه خدمات و ایجاد هماهنگی در نقش ها و فعالیت های گروه پرستاری، با توجه به تجربیات و معنومات هر یک از اعضای گروه
- همکاری در زمینه برآورد هزینه در واحدهای مربوطه
- نظارت و ارزیابی فعالیت های انجام شده توسط گروه پرستاری و نتایج حاصل از آن
- نظارت و ارزیابی میزان دستیابی به اهداف مدیریتی و حمایتی

وظایف توانبخشی: نقش توانبخشی پرستار، به کارگیری علم و هنر به منظور ارتقاء عمل کرد سازگارانه مددجو در ابعاد جسمی - حرکتی، روانی - اجتماعی و اخلاقی با وظایف زیر می باشد:

- آموزش فعالیت های روزمره زندگی بر حسب توانایی مددجو
- فراهم کردن محیطی مناسب جهت بیان احساسات و نگرانی های مددجو و خانواده
- حمایت و تشویق مددجو و خانواده در برنامه های مراقبتی
- کمک به مددجو و خانواده در تطابق با تغییرات ایجاد شده ناشی از موقعیت خاص مددجو
- هماهنگی و همکاری با سایر اعضای تیم سلامت و توانبخشی
- کمک به مددجویان در جهت استفاده از حداقل توانمندیهای خود به منظور خودکفایی و کسب استقلال

۹- استراتژی های اجرایی برنامه

جهت نیل به اهداف آموزش پرستاری راهبردهای ذیل لازم است به کار گرفته شوند:

- به کارگیری تفکر خلاق، انتقادی و روش تحقیق در آموزش پرستاری
- تنظیم اهداف براساس اهداف آموزش پرستاری جامعه نگر
- تنظیم و ارائه برنامه های آموزش منطبق با نیازهای منی و محلی و امکانات موجود
- تاکید بر پیشگیری و ارتقاء سطح سلامت فرد، خانواده و جامعه در تدوین اهداف آموزش
- طراحی برنامه آموزش مبتنی بر نقش ها و وظایف حرفه ای
- ارائه برنامه های آموزشی به صورت تلفیقی از معلم مجوری و دانشجو محوری
- توجه به روش ها و فنون جدید آموزشی با تاکید بر تفکر خلاق و حل مشکل
- آموزش و تقویت مهارت های بالینی دانشجو از طریق ارائه الگوهای عملی مراقبتی
- آموزش دانشجو در جهت تقویت خودآموزی و یادگیری مستمر

۱۰- شرایط و نحوه پذیرش دانشجو

- به صورت متمرکز و از طریق آزمون سراسری می باشد.

۱۱- رشته های مشابه در داخل کشور

رشته مشابه پرستاری در ایران وجود ندارد.

۱۲- رشته های مشابه در خارج از کشور

سابقه پرستاری عمومی در خارج از کشور را می توان به قرن ۱۹ نسبت داد. از آن پس کارشناسی پرستاری در بسیاری از کشورها از جمله استرالیا، کانادا، آمریکا، فیلیپین، تایلند ایجاد شد.

۱۳- شرایط مورد نیاز برای راه اندازی دوره کارشناسی پیوسته (BSc) پرستاری

شرایط مورد نیاز برای راه اندازی مقطع کارشناسی پیوسته پرستاری، براساس ضوابط شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاههای علوم پزشکی کشور است.

۱۴- سایر موارد (مانند بورسیه)

علاقمندان به تحصیل در این مقطع از سایر کشورها می توانند مطابق ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به صورت بورسیه در دانشگاه های ایران پذیرش شوند.

